

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 37/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi tartuntatautilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tartuntatautilain muuttamisesta (HE 167/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lääkintöneuvos Merja Saarinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- HIV-yksikön johtaja Mika Salminen, Kansanterveyslaitos

- johtaja Taina Aaltonen, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
- professori, ylilääkäri Ville Valtonen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
- varatoiminnanjohtaja Risto Ihalainen, Suomen Lääkäriliitto ry
- järjestöpäällikkö Sini Pasanen, Positiiviset ry
- hallituksen puheenjohtaja Vlasta Sipponen, OK-Matkat Oy, edustaen Suomen matkatoimistoalan liittoa.

Lisäksi Suomen Kuntaliitto on antanut kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Esityksen mukaan kaikki lääkärin tekemät tartuntatauti-ilmoitukset lähetettäisiin suoraan Kansanterveyslaitokseen. Sairaanhoitopiireille säädettäisiin velvoite korjata virheellisiä ja täydentää puuttuvia oman sairaanhoitopiirin alueen tartuntatautirekisterin tietoja. Kansanterveyslaitos voisi luovuttaa myös hiv-infektiotapausta koskevat tunnistetiedot valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa alueellisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä potilasta koskevia tietoja saman erityisvastuu-

alueen toiselle toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

Matkanjärjestäjille säädettäisiin samanlainen velvoite kuin lentoyhtiöille luovuttaa salassapitosäännösten estämättä matkailijoita koskevia tietoja korvauksetta Kansanterveyslaitokselle väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai jos se on matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Kunnan eläinlääkintäviranomaiselle ilmoitettavat tartuntataudit nimettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Yleisperustelut**Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja rokotteiden saatavuus*

Esityksen mukaan Kansanterveyslaitoksen (1.1.2009 alkaen Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) tulisi huolehtia vain kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvien, pakollisiksi määrättävien ja asevelvollisten rokotuksiin käytettävien rokotteiden, vasta-aineiden ja tutkimusaineiden saatavuudesta. Nykyisen lainsäädännön mukaan Kansanterveyslaitoksen tulee huolehtia kaikkien tartuntatautien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden, vasta-aineiden ja tutkimusaineiden saatavuudesta. Valiokunta pitää perusteltuna velvoitteen supistamista nykyisestä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellä mainittujen lisäksi muutamien muiden harvinaisten tai vaarallisten tautien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden ja aineiden saatavuudesta huolehtiminen on edelleen perusteltua hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta, esimerkiksi muun muassa pandemia-rokotteet ja rabies- eli vesikauhurokotteet ja -vasta-aineet. Näiden rokotteiden ja aineiden harvoin eteen tulevien käyttötilanteiden vuoksi olisi kalliimpaa hankkia niitä jokaisen sairaalan apteekkiin, jos maahantuojien kaupallisessa intressissä ei ole pitää niitä saatavilla. Valiokunta ehdottaa selvyyden vuoksi lakiehdotuksen 9 a §:n muuttamista siten, että tällaisten asetuksella tarkemmin määriteltävien rokotteiden ja aineiden saatavuudesta huolehtiminen kuuluu edelleen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Tartuntatauti-ilmoitukset

Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan lääkäreillä ja hammaslääkäreillä on edelleen velvollisuus tehdä epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisuudesta tai ilmoitettavasta tartuntataudista ilmoitus. Kaikki lääkärin tekemät tartuntatauti-ilmoitukset lähetetään ehdotuksen mukaan suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen ilman terveyskeskuksen ja sairaanhoitopiirin välivaihetta. Kun tartuntatauti-ilmoitukset tehdään jatkos-

sa suoraan Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen, ei enää ole tarvetta sairaanhoitopiirien pitämälle alueelliselle tartuntatautirekisterille.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi ehdotuksen perustelujen mukaan luovuttaa myös HIV-tartuntatapausta koskevat tunnistetiedot valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, mutta ei edelleenkään terveyskeskukseen. Voimassa olevan tartuntatautiasetuksen mukaan HIV-tartunnan saaneen tunnistetietoja ei voida luovuttaa Kansanterveyslaitoksen rekisteristä. Tämä rajoittaa sairaanhoitopiiritason mahdollisuutta tunnistaa alueellaan epidemia-tyyppisen leviämisen syntyminen ja käynnistää asianmukainen tartunnan jäljitys, tutkimus ja hoitoon ohjaus. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettua ilmoitusmenettelyä tarkoituksenmukaisena. Valiokunta pitää lisäksi perusteltuna, että ehdotetun 23 b §:n nojalla asetuksella voidaan edelleen säätää, ettei tunnistetietoja lähetetä terveyskeskuksiin tietyn taudin osalta, jos tämä on tarpeen kyseiseen tautiin sairastuneiden yksityiselämän suojaamiseksi.

Alueellinen lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteri

Ehdotetun 23 b §:n 3 momentin mukaan sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa alueellisesta lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä potilasta koskevia tietoja saman erityisvastuualueen toiselle toimintayksikölle. Tietoja saa antaa vain siinä laajuudessa kuin se on epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä. Yliopistosairaalasairanhoitopiiriin ja sen alueella sijaitsevien sairaanhoitopiirien sairaaloiden välillä on tiheä potilasliikenne. Tämän vuoksi on tärkeää, että vastaanottava sairaala voi jo sisään kirjautumisen yhteydessä luotettavasti tunnistaa potilaan, jolla on ollut tai on erityisen resistentti bakteeri. Voimassa olevan 23 b §:n mukaan tietoja saa luovuttaa vain potilasta jo hoitavalle toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle, mikä

voi aiheuttaa viiveen resistenttien bakteerien leviämisen ehkäisytöiden käynnistämiseen. Eri-tyisvastuualueen on katsottu ainakin toistaiseksi kattavan riittävän laajasti tietojen saannin tarpeen, kun potilasta hoitava terveydenhuollon toimintayksikkö on oikeutettu saamaan tiedon joka tapauksessa.

Matkanjärjestäjät

Matkanjärjestäjille asetetaan ehdotuksen mukaan samanlainen velvoite kuin lentoyhtiöille luovuttaa salassapitosäännösten estämättä matkailijoita koskevia tietoja korvauksetta Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselle. Tietoja voitaisiin luovuttaa vain väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai jos se on matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Matkanjärjestäjän luovutusvelvoite koskee vain sellaisia matkailijan tavoittamiseksi tarpeellisia tietoja, jotka ovat matkanjärjestäjän tiedossa. Matkanjärjestäjien

ja muiden säännöksen perusteella ilmoitusvelvollisten on luovutettava tiedot vain tilanteissa, joissa Terveysten ja hyvinvoinnin laitos niitä erikseen pyytää.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa Kansanterveyslaitokseen viittaavien säännösten muuttamista viittauksiksi Terveysten ja hyvinvoinnin laitokseen mainittua virastoa koskevan 1.1.2009 voimaantulevan lain (668/2008) mukaisesti.

Lisäksi ehdotetaan yleisperusteluissa esitetystä syistä 9 a §:n 2 momenttiin lisättäväksi asetuksenantovaltuus.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna.

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

tartuntatautilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun tartuntatautilain (583/1986) 9 a ja 11 §, 23 §:n 1 momentti, 23 a §:n 1 momentti, 23 b §:n 1 ja 3 momentti, 23 c §:n 2 momentti, 24 § ja 40 a §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 9 a § ja 40 a §:n 3 momentti laissa 989/2006 sekä 11 §, 23 §:n 1 momentti, 23 a §:n 1 momentti, 23 b §:n 1 ja 3 momentti, 23 c §:n 2 momentti ja 24 § laissa 935/2003, seuraavasti:

9 a §

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tulee huolehtia siitä, että tartuntatautien ehkäisyyn käytettäviä kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvia rokotteita, 12 ja 12 a §:ssä tarkoitettuja rokotteita sekä vasta-aineita ja tutkimusaineita on saatavilla tarvittava määrä, seurata tartuntatau-

tien ehkäisyyn käytettävien rokotteiden tehoa ja vaikutuksia, ryhtyä toimenpiteisiin todetun tai epäillyn rokotuskomplikaation selvittämiseksi sekä huolehtia, että 25 §:ssä tarkoitettut rokotteet tulevat asianmukaisesti jaelluiksi.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella velvoit-

taa huolehtimaan myös muiden vaarallisten tai harvinaisten tartuntatautien torjuntaan tarvittavien rokotteiden, vasta-aineiden ja tutkimusaineiden saatavuudesta. (Uusi)

11 §
(Kuten HE)

23 §

Lääkärin ja hammaslääkärin tulee tehdä ilmoitus epäilemästään tai toteamastaan yleisvaarallisesta tai ilmoitettavasta tartuntatautitapauksesta (*tartuntatauti-ilmoitus*) *Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle*. Tartuntatauti-ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä sellaisista yleisvaarallisista tai ilmoitettavista tartuntataudeista, joiden torjumisen tai leviämisen estämiseksi tarvittavat tiedot ovat edellä mainitun viranomaisen vaikeuksista saatavissa jo muilla tavoin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, mitä tauteja ilmoitusvelvollisuudesta vapauttaminen koskee.

23 a §
(Kuten HE)

23 b §

Edellä 23 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on pidettävä salassa. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos* voi salassapitosäynnösten estämättä kuitenkin luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä sairaanhoitopiiriin tartuntataudeista vastaavalle lääkärielle asianomaista sairaanhoitopiiriä ja terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärielle asianomaisen terveyskeskuksen toiminta-aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on sairaanhoitopiirin ja kunnan tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä. Valtio-

neuvoston asetuksella voidaan säätää, että tunnistetietoja ei luovuteta terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavalle lääkärielle tietyn taudin osalta, jos tämä on tarpeen kyseiseen tautiin sairastuneen henkilön yksityiselämän suojan varmistamiseksi.

— — — — —
(3 mom. kuten HE)

23 c §
(Kuten HE)

24 §

Elintarviketurvallisuusviraston on ilmoitettava epäilystä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta *Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle* ja kiireellisessä tapauksessa myös sosiaali- ja terveysministeriölle.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle epäilystä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta vakavasta zoonoosista.

40 a §

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus pyynnöstä saada viivytyksettä ja korvauksetta matkanjärjestäjältä ja ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä ilma-aluksessa tai muussa aluksessa matkustajana olleen henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäynnösten estämättä, jos se on väestön terveyttä vakavasti uhkaavan tartuntataudin leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Marjaana Koskinen /sd
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Håkan Nordman /r
jäs.	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Anni Sinnemäki /vihr
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Lenita Toivakka /kok
	Arja Karhuvaara /kok	Erkki Virtanen /vas.
	Anneli Kiljunen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.